

LBRIS

We know
books

HERMANN HESSE

*Cele mai
frumoase povestiri*

**

Traducere din limba germană
de Mariana Bărbulescu

Cuprins

Cele mai frumoase povestiri

Părintele Matthias	11
Reformatorul lumii	40
Ochi-de-păun-de-noapte	71
Robert Aghion	78
Cicloul	112
Seară literară	129
Dacă războiul mai ține doi ani.	138
Suflet de copil	146
Orașul turiștilor.	178
Cerșetorul	183
Oră întreruptă	202
Micul hornar	217

Părintele Matthias

I

La cotul râului verde, chiar în mijlocul bătrânului oraș deluros, se înălța mănăstirea tăcută, scăldată în lumina dimineții unei zile însorite de toamnă târzie. Despărțită de oraș prin grădina înconjurată de ziduri înalte și, prin râu, de cealaltă mănăstire, de maici, la fel de mare și de tăcută, clădirea mare și întunecată dormita cu un aer tihnit, venerabil, pe malul curbat și privea cu trufie prin mulțimea de geamuri oarbe, spre vremurile degenerate. În spate, pe partea umbrită a dealului, ajungând până la domul înalt, urca evlaviosul oraș, cu biserici, capele, colegii și domenii preoțești; de cealaltă parte însă, dincolo de apă și de singuratica mănăstire de maici, soarele strălucea pe coasta abruptă, ale cărei pășuni luminoase și livezi erau întreprupte, ici și colo, de diguri de piatră cu luciri cafeniu-aurii și de gropi de lut.

La o fereastră deschisă de la etajul al doilea, ședea citind părintele Matthias, un bărbat în floarea vârstei, cu barbă blondă, care se bucura, în mănăstire și-n alte locuri, de faima unui domn prietenos, binevoitor și foarte respectabil. Totuși, chipul lui frumos și privirea liniștită ascundeau pâlparea unei umbre de tainic întuneric și neorânduială, pe care frații, atât cât își dădeau ei seama, o luau drept un blând ecou al profunde melancolii de tinerețe care, cu doisprezece ani în urmă, îl mânase pe părinte spre acea mănăstire liniștită și care, de mai multă vreme, părea să fi scăpat, transformându-se într-o

agreabilă pace sufletească. Dar aparențele înșală și numai părintele Matthias cunoștea cauzele ascunse ale acestei umbre.

După furtunile puternice ale unei tinereți pătimașe, un naufragiu îl adusese la mănăstire pe omul acesta, strălucitor cândva; acolo a petrecut ani întregi de nimicitoare lepădare de sine și de întristare, până când timpul răbdător și sănătatea solidă înnăscută a firii lui i-au dăruit uitare și o nouă poftă de viață. Devenise un călugăr îndrăgit de toată lumea și se bucura de binecuvântata faimă că ar fi fost înzestrat cu alesul dar de o înduioșă inimă și de-a deschide pungi atunci când pleca în călătorii misionare și intra în casele cucernice din așezămintele rurale, așa că întotdeauna se întorcea din asemenea expediții la norocita mănăstire cu recolte îmbelșugate de bani și legate valabile.

Nu încape îndoială că faima lui era binemeritată, dar strălucirea ei și aceea a banilor sunători îi făcuse pe ceilalți călugări să fie orbi la alte însușiri din imaginea îndrăgitului lor frate. Pentru că părintele Matthias chiar învinsese furtunile sufletești din acei ani tulburi ai tinereții și dădea impresia unui om care își găsisse liniștea, care arăta mai curând binedispus și ale cărui dorințe și gânduri trăiau în bună înțelegere cu îndatoririle lui. Adevărații cunoscători ai sufletului ar fi trebuit să observe totuși că plăcuta bonomie a părintelui exprima, de fapt, numai o parte a stărilor lui launtrice; ea era doar o mască frumoasă, care ascundea metehne trecute sub tăcere. Părintele Matthias nu era un om perfect, din a cărui inimă să fi dispărut în întregime zgura trecutului; mai bine zis, odată cu vindecarea sufletului, și vechiul fond înnăscut al acestui om trecuse printr-o tămăduire și, de mai multă vreme, se uita din nou, cu jind, la viața scânteietoare a lumii, chiar dacă acum privirile-i erau altfel și se potoliseră.

S-o spunem fără ocol: părintele își încălcase deja de mai multe ori jurământul monahal. E adevărat că pentru firea lui cinstită era neplăcut să caute bucurii lumești, ascunzându-se sub mantaua evlaviei, și el nu-și necinstise niciodată sutana. Așa că o lăsase deja de mai multe ori deoparte, lucru pe care nu-l știa

nimeni, ca s-o păstreze curată și s-o îmbrace iarăși, după fiecare ieșire în viața mireană.

Părintele Matthias avea un secret grav. Într-un loc sigur, ținea ascunse haine civile potrivite, de-a dreptul elegante, împreună cu rufăria, pălăria și podoabele necesare și, chiar dacă își petrecea nouăzeci și nouă de zile dintr-o sută într-un fel cu totul onorabil, îmbrăcat în sutană și îndeplinindu-și îndatoririle, gândurile lui ascunse zăboveau totuși mult prea des la acele zile rare, misterioase, pe care le trăise ici și colo, ca om de lume, printre oameni de lume.

Viața aceea dublă, a cărei ironie n-avea cum s-o guste un suflet mult prea onest cum era al părintelui, îi împovăra inima ca o vină nemărturisită. Dacă ar fi fost un preot rău, leneș, neîndrăgit, ar fi găsit de multă vreme curajul să se recunoască nevrednic de veșmântul ordinului și să dobândească o libertate cinstită. Dar vedea că era respectat și îndrăgit și că aducea ordinului său cele mai grozave servicii; pe lângă ele, păcatele de care se făcea vinovat i se păreau uneori și lui aproape de iertat. Se simțea bine și liber în sinea lui când, prin muncă cinstită, putea să aducă foloase Bisericii și ordinului. Bine se simțea și atunci când, mergând pe căi interzise, își satisfăcea poftel firii lui și când putea să rupă ghimpele dorințelor înăbușite de multă vreme. Dar în răstimpurile când nu avea de lucru, în privirea lui blândă apărea umbra neplăcută. Atunci sufletul lui, dornic de siguranță, oscila între căință și îndârjire, curaj și teamă și-l învidia când pe fiecare călugăr pentru inocența lui, când pe fiecare orășean pentru libertatea lui.

La fel ședea și acum la fereastra lui, neîmplinit de lectură, ridicându-și adesea ochii din carte și privind în zare. Tot uitându-se apatic la coasta luminoasă și veselă de dincolo, a văzut apărând un convoi care se apropia dinspre drumul de munte, coborând pe o potecă.

Erau patru bărbați, dintre care unul arăta aproape elegant, iar ceilalți, ponosiți și sărăcăcioși. Un jandarm de țară, cu uniformă lucitoare, mergea înaintea lor și alți doi jandarmi veneau

din urmă. Părintele, care se uita curios la ei, și-a dat repede seama că erau niște condamnați care, după cum mai văzuse el de multe ori, erau escortați de la gară, pe drumul cel mai scurt, până la închisoarea districtului.

Bucuros de asemenea diversiune, urmări mai atent grupul acela trist și, în amărăciunea lui ascunsă, nu putu să nu-și lege gândurile de nemulțumire de ceea ce vedea. Ce-i drept, îi era milă de prăpădiții aceia, dintre care îndeosebi unul umbla ținând capul în piept și împotrivindu-se la fiecare pas; credea însă că nu le mergea chiar atât de rău pe cât părea s-o arate situația lor din clipa aceea.

„Fiecare dintre prizonierii ăștia, gândea el, are în fața ochilor o țintă râvnită – ziua în care i se va da drumul și va fi din nou liber. Pe mine însă nu mă așteaptă o asemenea zi, nici apropiată, nici îndepărtată, ci doar un nesfârșit prizonierat comod, întrerupt doar de câteva ceasuri rare, furate, de libertate imaginată. Poate că unul sau altul dintre amărății de colo mă vede acum șezând aici și mă invidiază din toată inima. Dar de îndată ce sunt din nou liberi și se întorc la viață, s-a isprăvit cu invidia și pentru ei eu nu mai sunt decât un biet nerod care stă, bine hrănit, în spatele unor gratii meșteșugite.“

Pe când depăna astfel de gânduri, furat de imaginea prizonierilor și a soldaților, intră un frate la el și-l anunță că-l aștepta starețul, în biroul lui. Buzele lui au rostit cu prietenie cuvintele obișnuite de salut și de mulțumire, s-a ridicat zâmbind, a pus cartea la loc, și-a trecut palma peste mâneca sutanei cafenii, pe care jucau pete ruginii de la lumina reflectată de apa râului și a plecat fără întârziere la stareț, străbătând coridoarele lungi și răcoroase cu pasul lui întotdeauna grațios și demn.

Starețul l-a întâmpinat cu o amabilitate sobră, i-a oferit un scaun și a început o discuție despre vremurile rele, despre aparenta șubrețire a împărăției Domnului pe pământ și despre scumpirile tot mai mari. Părintele Matthias, care cunoștea această discuție de multă vreme, dădea serios răspunsurile și replicile convenite și aștepta cu bucuoroasă tulburare finalul, de

care venerabilul domn se și apropia, de altfel, fără nici o grabă. A încheiat cu un oftat, spunând că era foarte necesară o călătorie prin țară, în care Matthias să încurajeze credința sufletelor devotate și să mustre șovăiala din cele necredincioase, de pe urma căreia să se întoarcă, după cum era de sperat, cu o îmbucurătoare recoltă de ofrande. Momentul era deosebit de prielnic pentru că, de curând, cu prilejul unei revoluții politice, fuseseră lovite crunt biserici și mănăstiri dintr-o țară sudică îndepărtată, lucru pe care îl anunțau toate ziarele. Și el i-a înșiruit părintelui o mulțime de amănunte, în parte îngrozitoare, în parte înduioșătoare, alese cu grijă, despre acele ultime martirii ale Bisericii luptătoare.

Bucuros, părintele s-a retras mulțumind, și-a făcut însemnări în carnetelul lui, a chibzuit cu ochii închiși la misiunea pe care o avea și a găsit, unele după altele, cuvinte și rezolvări potrivite; la ora obișnuită, s-a dus vesel la masă și apoi și-a petrecut după-amiaza cu numeroasele pregătiri mărunte de călătorie. Modestul lui bagaj a fost gata repede; mult mai multă vreme și grijă i-au luat anunțurile către casele parohiale și către susținătorii devotați și ospitalieri, dintre care pe o parte îi și cunoștea. Spre seară a dus un teanc de scrisori la poștă și după aceea și-a mai făcut de lucru un timp la postul telegrafic. La sfârșit, și-a făcut și o rezervă zdravănă de mici broșuri, foi volante și poze religioase și apoi a dormit profund și liniștit ca unul care pornea, cu toate cele trebuincioase, spre o muncă de onoare.

II

Dimineața, chiar înainte de plecare, a mai avut loc o mică scenă nefericită. În mănăstire trăia un tânăr mirean, sărac cu duhul, care suferise cândva de epilepsie, dar care era îndrăgit de toți pentru nevinovăția lui blajină și pentru sânguinta înduioșătoare. Acest băiat slab de minte l-a însoțit pe părintele Matthias

până la gară, ducându-i mica geantă de călătorie. Încă de pe drum s-a arătat oarecum neliniștit și tulburat, dar, la gară, cu o privire imploratoare, l-a tras deodată pe părintele gata de plecare într-un colț pustiu și, cu lacrimi în ochi, l-a rugat să nu plece, pentru Dumnezeu, în călătoria asta, al cărei sfârșit nefericit îl presimțea.

– Știi, nu vă mai întoarceți! a strigat el plângând cu fața schimonosită. Ah, știi sigur, niciodată nu vă veți mai întoarce.

Bunul Matthias și-a dat toată silința să-l îmbărbăteze pe deznădăjduit, al cărui atașament îl cunoștea; până la urmă a fost nevoit să se smulgă aproape cu de-a sila și a sărit în vagon, când trenul se pusese deja în mișcare. Și în timp ce se îndepărta, a văzut chipul speriat al nătângului întors cu durere și îngrijorare spre el. Omul acela neînsemnat, îmbrăcat într-o sutană ponosită și peticită, i-a făcut îndelung cu mâna, luându-și rămas-bun de la el și implorându-l, încât o bună bucată de vreme călătorul s-a simțit străbătut de un fior rece.

Curând, l-a cuprins neîngăduita bucurie de a călători – asta îndrăgea el mai presus de orice – așa că a uitat repede scena stânjenitoare și s-a îndreptat, cu mulțumire în priviri și cu tot sufletul încordat, spre aventurile și victoriile expediției lui. Peisajul deluros și bogat în păduri, deasupra căruia săgetau primele vâpăi tomnatice, lucea prevestind o zi minunată și, curând, pretotul călător lăsă deoparte breviarul și micul lui carnet înțesat de notițe, uitându-se cu o tihnită așteptare, prin fereastra deschisă a vagonului, la ziua glorioasă, care se înălța dincolo de păduri și din văi încă învăluite în ceață și căpăta forță ca să apară desăvârșită, înveșmântată în albastru și străluciri de aur. Gândurile lui oscilau între plăcerile călătoriei și îndatoririle care îl așteptau. Cum avea el de gând să zugrăvească rodnică frumusețe a acestor zile de cules și apropiata recoltă de fructe și de vin și cum se va distinge pe acest fundal paradiziac grozăvia pe care o avea de descris, vorbind despre credincioșii loviți de soartă din țările îndepărtate și lipsite de credință!

Cele două sau trei ore de călătorie au trecut repede. În gara modestă unde a coborât părintele Matthias, gară care stătea

singuratică în câmp deschis, lângă un mic crâng, aștepta o frumoasă trăsură trasă de un cal, al cărei proprietar salută respectuos fața bisericească venită în ospeție. Preotul a răspuns binevoitor, a urcat mulțumit în vehiculul confortabil și au pornit de îndată, trecând pe lângă ogoare și pășuni frumoase, îndreptându-se spre satul arătos în care trebuia să înceapă munca lui și care, ivit dintre vii și grădini, l-a întâmpinat curând, îmbindu-l cu aer sărbătorec. Călătorul bucuros a privit cu voie bună așezarea frumoasă și primitoare. Creșteau acolo grâne și sfeclă, viță-de-vie și fructe, erau cartofi și varză din belșug, peste tot se simțea bunăstare și prosperitate înfloritoare; se putea să nu aibă parte și oaspetele care bătea la poarta satului de o cupă plină din acest izvor al prisosului?

Preotul satului l-a întâmpinat și i-a oferit adăpost în casa parohială, de asemenea l-a înștiințat că anunțase în biserică predica părintelui, chiar pentru seara aceea, și că, având în vedere faima Domniei Sale, era de așteptat să vină multă lume și din satul vecin. Oaspetele a primit binevoitor complimentele și și-a dat silința să-și îmbrobodească colegul cu politețuri pentru că îi era cunoscută înclinația spre gelozie a micilor preoți de țară față de oaspeții înzestrați cu darul vorbirii, care aveau succes în amvoanele lor.

Ca de obicei, preotul avea pregătită capcana unei mese de prânz foarte bogate care a fost servită imediat după sosirea la casa parohială. Și de data asta, Matthias a știut să găsească o cale de mijloc între îndatorire și porniri, mâncând cu poftă zdravă din bucatele oferite și aducând astfel o măgulitoare cinstire bucătăriei din partea locului, însă n-a întrecut măsura cuvenită, mai cu seamă la vin, ca nu cumva să uite de îndatoriri. Întremat și voios, a putut, după numai o foarte scurtă pauză de odihnă, să-și înștiințeze amfitrionul că era dispus să-și înceapă acum munca în podgoriile Domnului. Așadar, dacă gazda avusese cumva gândul răuvoitor să-l istovească pe părintele nostru printr-o masă atât de îmbelșugată, dăduse greș cu totul.

În schimb, preotul a știut să-i încredințeze oaspetelui o treabă delicată, care numai ușoară nu era. De puțină vreme, în

satul acela, locul de baștină al soțului, într-o casă de țară de curând construită, locuia văduva unui bogat fabricant de bere, care era la fel de cunoscută și de respectată pentru gândirea sceptică și priceperea plină de grație în mânuirea vorbelor, ca și pentru banii ei. Doamna Franziska Tanner se afla în capul listei celor pe care părintele Matthias trebuia să-i viziteze în mod special, la insistențele preotului.

Așa că, mai deloc pregătit de fratele întru credință pentru ceea ce-l aștepta, părintele îndestulat a apărut după-amiaza la conac, la o oră potrivită, dorind să-i vorbească doamnei Tanner. O slujnică drăguță l-a condus în camera de primire, unde a fost nevoit să aștepte mai mult timp, ceea ce i s-a părut o nefirească lipsă de respect care l-a derutat și l-a pus în gardă. Într-un târziu, în încăpere n-a intrat o țărăncă, o văduvă îndoliată, cum se aștepta, ci, spre uimirea lui, o doamnă îmbrăcată în mătase cenușie, care i-a urat calmă bun venit și l-a întreat ce dorea.

Și-a pus la bătaie, pe rând, toate mijloacele și fiecare a dat greș și toate încercările lui au nimerit pe-alături, în timp ce, cu zâmbetul pe buze, iscusita doamnă reușea să-i scape mereu din mână și îi întindea noi curse, cu fiecare propoziție. Dacă el era solemn, ea începea să glumească; dacă el înclina să folosească amenințări preoțești, ea amintea cu un aer nevinovat de bogăția și de dorința ei de a face acte caritabile și atunci el se aprindea din nou și începeau să discute în contradictoriu, pentru că ea îi dădea a înțelege foarte limpede că îi cunoștea intențiile și că era gata să îi dea bani, dacă reușea să-i dovedească necesitatea reală a unor asemenea donații. Dacă nu reușea să-l pună în încurcătură pe domnul acela deloc stângaci, vorbindu-i pe tonul superficial, vioi, al oamenilor de lume, atunci redevenea dintr-o dată smerită și i se adresa cu „Sfinția Voastră“, iar dacă el începea s-o mustre iarăși, ca pe o fiică, în spiritul credinței, atunci ea se preschimba pe neașteptate într-o doamnă distantă.

În ciuda acestui joc al măștilor și al războiului de cuvinte, amândurora le făcea plăcere prezența celuilalt. Ea prețuia la părintele acela plăcut la înfățișare felul atent, bărbătesc, în care

căuta să-i urmărească jocul și să-i facă înfrângerea mai blândă, iar el, chiar aflat la strâmtoare, simțea o bucurie ascunsă, firească, văzând spectacolul agerei cochetării feminine, așa încât, în ciuda unor clipe dificile, s-a ajuns la o discuție plăcută și vizita prelungită a decurs în pace, victoria morală rămânând, firește, în mod tacit, de partea doamnei. E drept că, la sfârșit, ea i-a dat părintelui o bancnotă și și-a exprimat respectul față de el și față de ordinul lui, dar totul s-a întâmplat într-un fel deloc evlavios și aproape cu o boare de ironie; de asemenea, mulțumirea lui și cuvântul de rămas-bun au fost atât de discrete și de curtenitoare, încât a uitat chiar și obișnuita binecuvântare solemnă.

Următoarele vizite în sat au fost oarecum scurtate și s-au desfășurat după rânduială. Părintele Matthias s-a mai retras pentru o jumătate de oră în camera lui din care a apărut odihnit și gata de predica de seară.

Predica aceasta i-a reușit admirabil. Între altarele și mănăstirile jefuite în sudul îndepărtat și nevoia de bani a propriei mănăstiri a apărut, ca prin minune, o profundă legătură, care se întemeia mai degrabă pe un sentiment de compasiune decât pe o concluzie logică, creat și sporit cu măiestrie și cu o nedefinită emoție cucernică. Femeile plângeau, cutiile ofrandelor zornăiau și preotul a observat cu uimire că doamna Tanner ședea printre cuvioși și asculta discursul fără tulburare, dar cu cea mai binevoitoare atenție.

Astfel, solemnă expediție a îndrăgitului părinte avusese un început strălucit. Chipul îi era luminat de zelul datoriei și de o mulțumire profundă, în buzunarul ascuns de la piept se afla și creștea mica lui comoară, preschimbată în câteva plăcute bancnote și monede de aur. Faptul că între timp ziarele mai importante din lume relateau că situația mănăstirilor afectate de revoluție nu era nici pe departe atât de rea pe cât păruse în primele zile de zăpăceală îi era necunoscut părintelui și, oricum, el nu s-ar fi lăsat prea mult influențat de așa ceva.

Șase, șapte obști au avut bucuria să-l vadă în mijlocul lor și întreaga călătorie s-a desfășurat în modul cel mai îmbucurător.

Acum, când se apropia de zona protestantă învecinată și de ultimul cătun pe care avea datoria să-l viziteze, se gândea cu mândrie și cu nostalgie la strălucirea acestor zile triumfale și la faptul că acum, după agitația plină de încântare a călătoriei lui, urmau, pentru cine știe cât timp, liniștea mănăstirii și trista plictiseală.

Asemenea momente îi fuseseră întotdeauna nesuferite părintelui și primejdioase pentru că zgomotul și pasiunea unei îndeletniciri antrenante, neobișnuite, se potoleau și, din spatele decorurilor minunate, se ivea searbăda viață de zi cu zi. Bătălia fusese câștigată, răsplata era în buzunar, acum nu mai rămânea nimic ademenitor decât scurta bucurie a predării bunurilor și a laudelor de acasă și, de multă vreme, nici bucuria asta nu mai era adevărată. În schimb, nu departe se afla locul unde își păstra ciudatul lui secret și, cu cât sentimentul de sărbătoare se stingea, cu cât se apropia întoarcerea acasă, cu atât mai puternică era dorința lui să profite de ocazie și să savureze o zi neîngăduit de fericită, fără sutană. Cu o zi în urmă, nici n-ar fi vrut să audă de așa ceva, numai că asta se întâmpla de fiecare dată și deja ostenise să se mai împotrivescă pornirilor lui: la capătul unei asemenea călătorii, apăsarea de fiecare dată ispita, și aproape întotdeauna i se supunea.

Așa s-a întâmplat și de data asta. A vizitat și micul cătun și a rezolvat treburile conștiincios, apoi părintele Matthias a mers pe jos până la gara din apropiere; fără să șovăie, a lăsat să plece trenul care trebuia să-l ducă acasă și și-a cumpărat un bilet către primul oraș mai mare, aflat în zona protestantă și în care se simțea în siguranță. În mână ținea însă un mic geamantan elegant pe care, cu o zi înainte, nu-l văzuse nimeni la el.

III

Părintele Matthias a coborât cu geamantanul în mână în gara unei suburbii pline de viață, unde veneau și plecau încontinuu multe trenuri, și a luat-o încet, nebagat de nimeni în seamă,